

*Freie Hochschule für Geisteswissenschaft
Analyse und Perspektive der aktuellen Lage,
Teil II*

Freie Hochschule für Geisteswissenschaft heute

4. Das Denken als vermittelndes Organ zwischen Esoterik und Öffentlichkeit

Noch einmal sei betont, dass der Ausgangspunkt dieser modernen Esoterik die Umwendung des Denkens darstellt. Das Denken kann seine Tätigkeit entweder auf die Sinnesvorstellungen und dessen Abstraktionen oder aber auf eine Geistswelt richten. So ist es das moderne Vermittlungsorgan zwischen den beiden Welten, das von Natur aus dem Menschen seine größte Wachheit vermittelt. Das normalerweise auf die Welt des Gewordenen angewendete und an sie gefesselte Denken des definitorischen Entweder-Oder befreit sich von diesem Bezug und wird einerseits zum Instrument, die Mitteilungen der Geisteswissenschaft, die von Rudolf Steiner in Gedankenform gegossen worden sind, aufzunehmen, zu beurteilen und einzusehen, andererseits wird das so aktivierte Denken gerade dadurch zum Okular für das Übersinnliche, das jetzt Fühlen und Wollen einschließt und mit ihnen verschmilzt. Es ist der gewollte Weg vom Kopf zum Herzen. In vielen Ausführungen konkretisiert Rudolf Steiner diesen Weg in praktischen Übungsschritten. Eine solche Umwandlung des Denkens bringt auch mit sich, dass die heute übliche Trennung von Wissenschaft, Kunst und Religion verschwindet. «So sollen wir auf dem Wege der Anthroposophie ausgehen lernen von der Erkenntnis, uns zu erheben zur Kunst und endigen in religiöser Innigkeit» (GA 257, S. 46).

Durch diese Bedeutung des Denkens vereint Anthroposophie im doppelten Sinn Esoterik und Öffentlichkeit. Zum einen dadurch, dass das Denken selber wie beschrieben diese Doppelheit in der Ausübung zeigt, zum anderen, weil der Weg vom Kopf zum Herzen, der Weg von der Idee zum Ideal zu einem Handeln aus Erkenntnis in die Welt führt. Das Spezifikum der Anthroposophie ist denn auch ihre lebenspraktische Wirkung. Oft sind in der heutigen Öffentlichkeit die Waldorfschule, der Demeter-Betrieb oder die Weleda besser bekannt als die Anthroposophie selbst, aus der all dies hervorgegangen ist. In diesem Sinn spricht Rudolf Steiner von den neuen Mysterien, die sich nicht hinter Tempelmauern verschließen, sondern in der vollen Öffentlichkeit stehen. Jeder einzelne Mensch kann in freier Entscheidung durch sie angeregt den inneren Weg gehen und dadurch zu Fähigkeiten gelangen, fruchtbarer in der Lebenspraxis zu wirken. Damit ist die große Herausforderung verbunden, fortwährend die Mitte zwischen diesen beiden Polen zu halten: weder sich im Esoterischen von der Welt zu entfernen, zum Eremiten oder sektiererischen Gruppenmitglied zu werden, noch in den praktischen Lebensaufgaben so aufzugehen, dass die geistige Erneuerung zu kurz kommt. Gesund ist der Weg dann, wenn ich an den nach außen gerichteten Lebensaufgaben die esoterischen Fragen und

*Slobodná vysoká škola pre duchovnú vedu
Analýza a perspektívy aktuálneho stavu,
časť II*

Slobodná vysoká škola pre duchovnú vedu dnes

4. Myslenie ako sprostredkujúci orgán medzi ezoterikou a otvorenosťou.

Ešte raz nech je zdôraznené, že východiskový bod tejto modernej ezoteriky je premena, zmena použitia myslenia. Myslenie môže svoju činnosť zamerať jednak na zmyslové predstavy a ich abstrakcie, ale aj na duchovný svet. Tým je moderným sprostredkujúcim orgánom medzi obidvomi svetmi, ktorý prirodzene sprostredkováva človeku jeho najväčšiu bdelosť. Zamerané normálne na svet toho, čo vzniklo a na to naviazané myslenie definujúceho buď-alebo, sa od tohto vzťahu oslobodzuje a stáva sa na jednej strane nástrojom, ktorý prijíma, posudzuje a vhlíada do oznámení duchovnej vedy, ktoré Rudolf Steiner vliadol do myšlienkovvej formy, na druhej strane sa takto aktivované myslenie práve tým stáva okulárom pre to, čo je nadzmyslové, to, čo teraz zahŕňa cítenie a chcenie a s nimi sa zlieva. Je chcenou cestou od hlavy k srdcu. V mnohých výkladoch Rudolf Steiner konkretizuje túto cestu v praktických krokoch cvičení. Takáto premena myslenia so sebou prináša aj to, že dnešné bežné členenie vedy, umenia a náboženstva mizne. „Tak sa cestou antroposofie máme učiť vychádzať z poznania k pozdvihnutiu sa k umeniu a ku končeniu v náboženskej vrúcnosti“ (GA257, s.46)

Týmto významom myslenia spája antroposofia v dvojnásobnom zmysle ezoteriku s otvorenosťou. Jednak tým, že myslenie samotné ukazuje, ako sme popisali, túto dvojitosť v použití, a za druhé tým, že cesta od hlavy k srdcu, cesta od idey k ideálu, vedie k takému konaniu vo svete, ktoré je založené na poznání. Špecifikum antroposofie je potom aj jej pôsobenie v praktickom živote. Často sú dnešnej verejnosti lepšie známe waldorfské školy, podniky Demeter či Weleda, než antroposofia samotná, z ktorej všetky tieto pochádzajú. V tomto zmysle hovorí Rudolf Steiner o nových mystériách, ktoré sa neuzatvárajú za múrmi chrámov, ale stoja v plnej otvorenosti. Každý jeden človek môže nimi byť podnietený zo slobodného rozhodnutia sa dať na púť vnútornou cestou a dospieť tým k schopnostiam plodne pôsobiť v životnej praxi. S tým je spojená veľká výzva udržať sa neustále v strede medzi týmito dvomi pólmi: ani sa nevzdialiť svetu v ezoteričnosti, nestáť sa pustovníkom či členom sektárskej skupiny, ani nepristupovať k životným úlohám tak, že by duchovná obnova prišla príliš skrátka. Cesta je zdravá vtedy, keď na navonok orientovaných životných úlohách prežívam ezoterické otázky a

Bedürfnisse erfahre, die zur Grundlage eines inneren Übungsweges werden, und umgekehrt, dass die Früchte und Erkenntnisse des inneren Weges in die Lebenspraxis nach außen fließen. Die fruchtbarsten Impulse für den inneren Weg kommen aus den Erfahrungen, die man in seinem täglichen Lebensumkreis macht, und die Erfahrungen auf dem esoterischen Weg eröffnen neue Perspektiven und Handlungsmotive.

Was hier als Herausforderung für den Einzelnen geschildert wurde, stellt sich nun auch in den Gemeinschaften der anthroposophischen Bewegung als existenzielle Herausforderung. Die Tätigkeit in rein anthroposophischen Zirkeln muss sich selten einer Prüfung durch die Lebenswirklichkeit unterziehen und hat; wenn nicht die nötige Wachheit entwickelt wird, die Tendenz, sich von den Nöten der Gegenwart abzuwenden und rückwärts gewandt sektiererisch und dogmatisch zu werden. Eine polare Tendenz dazu besteht in den aus der Anthroposophie hervorgegangenen Berufsfeldern, die sich täglich der Prüfung durch die gegenwärtigen Verhältnisse stellen müssen, in diesem Lebenskampf aber oft die Erneuerungsquellen der Anthroposophie vernachlässigen, sich dadurch immer mehr den heutigen Gegebenheiten anpassen und allmählich ihre Identität verlieren.

5. Die gegenseitige Durchdringung von Anthroposophischer Gesellschaft und Freier Hochschule für Geisteswissenschaft als Entwurf und Urbild

Die große Krise der Anthroposophischen Gesellschaft im Jahre 1923, die schließlich Rudolf Steiner zu dem Entschluss der Weihnachtstagung führte, hängt mit ebendieser Problematik zusammen. Nur die lange hinausgezögerte Entscheidung Rudolf Steiners, selbst voll verantwortlich die Gesellschaft zu leiten und sich damit kärmisch mit ihr zu verbinden, konnte diese Krise vorerst beenden.

Ein Hauptmotiv der Weihnachtstagung 1923/24 war denn auch die Frage: «Wie verbinden wir die volle Öffentlichkeit mit der tiefsten, ernstesten, innerlichsten Esoterik?» (GA 260, S. 92). Als Ideal bedeutet dies die Durchdringung einer auf den freien Willen des Einzelnen abstellenden Dogmatik und sektiererisches Bestreben ablehnenden <öffentlichen> Gesellschaft mit der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft als dem esoterischen Quellort.

Zur Bildung dieser Doppelgestalt formte Rudolf Steiner im Grundsteinspruch die Essenz der Anthroposophie zu einer Meditation, durch deren individuelle und gemeinschaftliche Beschäftigung eine für die ganze Zukunft fortwährende Erneuerung und Neugründung veranlagt wurde.

An dieser Weihnachtstagung veranlagte Rudolf Steiner mit den damaligen Mitgliedern die beschriebene Erneuerung und Umwandlung der vorchristlichen Mysterien, nun auf der Ebene der Gemeinschaft. Es ist dies Zusammenfassung und Höhepunkt der anthroposophischen Entwicklung und gleichzeitig ein Anfang zu einer weiten Zukunft. Dafür prägte Rudolf Steiner das Wort <Weltenzeitenwendeanfang> und macht damit

potreby, ktoré sa stávajú základom vnútornej cesty a naopak, že plody a poznatky z vnútornej cesty plynú navonok do životnej praxe. Najplodnejšie impulzy pre vnútornú cestu pochádzajú zo zážitkov, ktoré človek zažíva vo svojom každodennom živote a zážitky na ezoterickej ceste otvárajú nové perspektívy a motívy konania.

To, čo tu bolo opísané ako výzva pre jednotlivca, sa stavia ako existenčná požiadavka i do spoločenstiev antroposofického hnutia. Činnosť v čisto antroposofických krúžkoch sa zriedka musí podriaďovať skutočnosti života a ak sa nevytvorí potrebná bdelosť, má tendenciu odvracať sa od potrieb súčasnosti a stávať sa s pohľadom obráteným dozadu sektárskou a dogmatickou. Polárna tendencia k tomuto zase vzniká v odborných oblastiach, pochádzajúcich z antroposofie, ktoré sa dennodenne musia vystavovať skúškam súčasných pomerov, v tomto boji o život však často zanedbávajú antroposofické zdroje obnovy, vpravujú sa tým stále viac do toho, čo je dnes dané a postupne strácajú svoju identitu.

5. Vzájomné preniknutie antroposofickej spoločnosti a slobodnej vysokej školy pre duchovnú vedu ako návrh a praobraz

Veľká kríza antroposofickej spoločnosti v roku 1923, ktorá nakoniec doviedla Rudolfa Steinera k rozhodnutiu sa pre Vianočný zjazd, súvisí práve s touto problematikou. Iba dlho zvažované rozhodnutie Rudolfa Steinera, že bude sám s plnou zodpovednosťou viesť spoločnosť a tým sa s ňou karmicky spojí, mohlo túto krízu najskôr zastaviť.

Hlavným motívom Vianočného zjazdu 1923-24 bola potom aj otázka: „Ako prepojiť úplnú otvorenosť s najhlbšou, najväčnejšou, najvnútornejšou ezoterikou?“ (GA260, s.92). Toto ako ideál znamená preniknutie „otvorenej“ spoločnosti, postavenej na slobodnej vôli jednotlivca, odmietajúcej dogmatiku a sektárske snahy so slobodnou vysokou školou pre duchovnú vedu ako ezoterickým prameňom.

K vytvoreniu tejto dvojitej podoby sformoval Rudolf Steiner v príhovore základného kameňa esenciu antroposofie do meditácie, skrze ktorú, individuálnym i spoločenským zaoberaním sa, bolo založené pre celú budúcnosť pokračujúcu obnovu a novozakladanie.

Na tomto Vianočnom zjazde Rudolf Steiner založil s vtedajšími členmi opísanú obnovu a premenu predkresťanských mystérií, tentokrát na rovine spoločenstva. Tento zjazd je zhrnutím i vrcholom antroposofického vývoja a súčasne počiatkom ďalekej budúcnosti. K tomu Rudolf Steiner používa výraz „začiatok obratu svetových vekov“ a tým

die große Zeitdimension sichtbar. Auch nach 100 Jahren steht die Anthroposophie immer noch am Anfang, jedoch verbunden mit dem dargestellten Versiegen des horizontalen Erinnerungsstromes und der physischen Wirksamkeit Rudolf Steiners. Sich auf <damals> zu berufen, auf situativ gemeinte Worte Rudolf Steiners, begegnet heute einem berechtigten Misstrauen, ist es doch oft Ausdruck eines bloß rückwärts gewandten Bewusstseins, das die 100 Jahre Entwicklung seit der Begründung der Anthroposophie einfach ignoriert. Nichtsdestoweniger aber muss jeder Schritt in die Zukunft an das urbildhafte Geschehen der Weihnachtstagung anknüpfen. Es geht um nichts weniger als darum, sich mit der Anthroposophie als einem Wesen zu verbinden, das eine bestimmte Geschichte, eine hundertjährige Biographie hinter sich hat. Wir können die Form, in der sich die Anthroposophie entwickelt hat und durch Rudolf Steiner geprägt wurde, nicht einfach ausklammern. Sie gehört zu den Inspirationsbedingungen dazu. Wir stehen heute vor der absurden Situation, nach 100 Jahren anthroposophischer Entwicklung die Pioniergesinnung des Anfangs kultivieren zu müssen: Zum Anfang gehört es zum Beispiel, dass wir in der Regel vieles vertreten müssen; das wir zwar einigermaßen verstanden haben; jedoch in der Praxis noch kaum individuell aktualisieren können. Wer das nicht durchschaut, wird, je nach Veranlagung, entweder glauben, Rudolf Steiner einfach fortsetzen zu können, oder aber jedem das Recht absprechen, Anthroposophie auch heute, nach Rudolf Steiners Tod, gültig vertreten zu können. Unser Verhältnis zu Rudolf Steiner schwankt zwischen grenzenloser Verehrung mit entsprechendem NACHAHMUNGS- und Autoritätsgebaren und einem pubertären Bestreben, auch bei Steiner das menschlich allzu Menschliche zu finden. Beides ist eine Folge dieses <Weltzeitenwendebeginns>, dem wir uns zu stellen haben. Wir können nicht anders, als das Epochale, das durch Rudolf Steiner gestiftet wurde, grenzenlos zu bewundern und anzuerkennen. Diesbezüglich kann es im Übrigen hilfreich sein, diese Bewunderung dort zu äußern, wo es passt und mit seiner persönlichen Beziehung zu Rudolf Steiner taktvoll umzugehen. Gleichzeitig aber können wir nur dadurch eine innere Kultur ausbilden, dass wir unsere Urteilsfähigkeit eigenständig ausbilden und trotz der überragenden Bedeutung Rudolf Steiners unsere Selbstständigkeit und innere Freiheit bewahren und entwickeln.

Wie ein roter Faden geht durch die Biographie Rudolf Steiners, sich so zu verhalten, dass die mit ihm Verbundenen in keinerlei persönliche Abhängigkeit kommen sollten. Dies bezieht sich auf das Individuelle wie auch auf die Gemeinschaftsbildung. So beispielsweise in der Stiftung der <Gesellschaft für theosophische Art und Kunst> 1911, wo die Unabhängigkeit vom Geisteslehrer geradezu ein Grundmotiv war. In die gleiche Richtung weist der Grundsatz, dem Geistes Schüler den Weg der individuellen Selbstverwandlung erst beschreibend zum Verständnis zu bringen, ehe er praktisch beschritten wird. In der Entwicklung der Esoterischen Schule ab 1904 bis zum

zviditeľňuje veľkú časovú dimenziu. Aj po 100 rokoch stojí antroposofia stále ešte na začiatku, avšak spojená s uvedeným vysychaním horizontálneho spomienkového prúdu a fyzickou pôsobnosťou Rudolfa Steinera. Odvolávať sa na „vtedy“, na situačne mienené slová Rudolfa Steinera, to sa dnes stretáva s oprávnenou nedôverou, predsa len je to často prasto naspäť obrátené vedomie, ktoré jednoducho ignoruje 100-ročný vývoj od založenia antroposofie. Avšak o to viac musí každý krok do budúcnosti nadväzovať na praobrazné dianie Vianočného zjazdu. Nejde o nič menšieho, než o to, spojiť sa s Antroposofiou ako bytosťou, ktorá má za sebou určité dejiny, storočnú biografii. Nemôžeme jednoducho nebrať do úvahy formu v ktorej sa antroposofia rozvíjala a ktorá bola razená Rudolfom Steinerom. Patrí k podmienkam inšpirácie. Stojíme dnes pred absurdnou situáciou, že musíme po 100 rokoch antroposofického vývoja kultivovať pionierske zmýšľanie začiatkov. K začiatku napríklad patrí, že spravidla musíme zastupovať mnohé, čo sme síce istou mierou pochopili, ale predsa len sme to v praxi sotva mohli individuálne aktualizovať. Kto to nevidí, bude, podľa toho, aký je, buď veriť, že po Rudolfovi Steinerovi dokážeme jednoducho pokračovať, alebo zase každému upierať právo, že by dokázal aj dnes, po smrti Rudolfa Steinera, právoplatne antroposofiu zastupovať. Náš vzťah k Rudolfovi Steinerovi kolíše medzi bezhraničnou oddanosťou so zodpovedajúcim napodobovacím a autorite podriadeným správaním a pubertálnou snahou aj v Steinerovi nachádzať to ľudské príliš ľudským. Oboje je pokračovaním „začiatku obratu svetových vekov“, ku ktorému sme sa postavili. Nemôžeme inak, než to epochálne, čo bolo Rudolfom Steinerom založené, bezhranične obdivovať a uznávať. Vo vzťahu k tomuto môže byť v ostatnom nápomocné, tento obdiv vyjadriť tam, kde sa hodí a taktne zaobchádzať so svojim osobným vzťahom k Rudolfovi Steinerovi. Súčasne však môžeme vnútornú kultúru vybudovať len tým, že našu schopnosť úsudku vybudujeme ako svojbytnú a napriek presahujúcemu významu Rudolfa Steinera si uchováme a rozvineme našu samostatnosť a vnútornú slobodu.

Ako červená niť sa biografiou Rudolfa Steinera tiahne jeho správanie sa v tom zmysle, že tí, ktorí sú s ním spojení, nesmú žiadnym spôsobom prísť do nejakej osobnej závislosti. To sa vzťahuje ako na individuálne, tak i spoločenské utváranie vzťahov. Tak napríklad v založení „Spoločnosti pre teozofický ráz a umenie“ v 1911, bola nezávislosť od duchovného učiteľa daná ako základný motív. V rovnakom smere poukazuje základná poučka, že žiakovi duchovnej vedy sa cesta individuálnej sebaremeny najskôr opisom prinesie k pochopeniu, skôr, než ňou on prakticky vykročí. V rozvíjaní ezoterickej školy od r. 1904 až

Ersten Weltkrieg und dann bis zur Begründung der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft respektiert Steiner immer radikaler den freien Willen des Individuums. Während er von den ersten esoterischen Schülern die Erfüllung einer ganzen Reihe strenger Bedingungen forderte, vergleicht er die Mitgliedschaft der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft mit einem gegenseitigen Vertragsverhältnis, das auch wieder aufgelöst werden kann und bei dem sich jede Seite frei fühlen muss. Damit kehrt er die frühere Mysterienpraxis vollständig um. Die Bedingungen der Mitgliedschaft werden öffentlich bekannt gegeben, jeder, der eintreten will, kann sich um die Aufnahme bewerben. Es handelt sich hier also im Wesentlichen um eine Selbstberufung mit anschließender Bestätigung durch Rudolf Steiner, die in vergleichsweise wenigen Fällen ausbleibt.

Aus alledem ist es völlig absurd zu denken, die Weihnachtstagung mit der Begründung der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft als Seele der Anthroposophischen Gesellschaft sei grundsätzlich an die Person Rudolf Steiners gebunden und verliere nach seinem Tod ihre Bedeutung. Freilich ist es genauso absurd: zu glauben, man könne in einfacher Kontinuität das Angefangene weiterführen, wie wenn Rudolf Steiner noch da wäre.

6. Wie kann sich die Freie Hochschule für Geisteswissenschaft heute legitimieren?

Damit kommen wir zu der eigentlichen Frage nach der Existenzberechtigung von Gesellschaft und Hochschule heute. Kann es heute eine Freie Hochschule für Geisteswissenschaft als Seele einer Gesellschaft geben, die deren Förderung als ihr Ziel hat und von derselben in ihrem Leben impulsiert werden soll? Gibt es nach Rudolf Steiners Tod eine vollgültige Forschung auf geistigem Feld, Ziel und Lebensgrundlage der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft?

Auch da gilt es zunächst, emotionale Hindernisse wegzuräumen. Die eine Klippe besteht in der Auffassung, man müsse nur die Inhalte der Ersten Klasse regelmäßig pflegen, um die Substanz der Hochschule zu bilden. Dieser Auffassung liegt die Überzeugung zugrunde, die Inhalte der Ersten Klasse und deren Pflege - womöglich ausschließlich im Anhören der nachgeschriebenen Klassenstunden - machten im eigentlichen Sinn das Wesen der Hochschule aus. Man übersieht dabei, dass der Lehrgang der Ersten Klasse mit seinen neunzehn Mantramsgruppen in erster Linie für die individuelle Meditationspraxis gegeben wurde, zur Bildung von Fähigkeiten, durch die erst Anthroposophie individuell repräsentiert werden kann. Dieser Lehrgang dient der Bildung von Fähigkeiten, die erst zu einer Forschung auf geistigem Feld führen kann. Die Reduktion des Hochschulgedankens auf die Pflege der Klassenstunden muss also erst überwunden werden. Dabei können wir dieses kostbare Gut der neunzehn Mantramsgruppen nicht genug hoch einschätzen. Es ist ein unerschöpflicher Quell auf dem Entwicklungsweg zum bewussten Erfahren der Schwelle und der beiden Welten, die sie trennt. Aber es ist in erster Linie eben Mittel zum Zweck, die eigenen geistigen Fähigkeiten so zu steigern, dass Anthroposophie aus den aktuellen Fragen der Gegenwart heraus gültig vertreten werden

do prvej svetovej vojny a potom až k založeniu slobodnej vysokej školy pre duchovnú vedu rešpektuje Steiner stále radikálnejšie slobodnú vôľu individua. Zatiaľ čo od prvých ezoterických žiakov vyžaduje splnenie celého radu prísnych podmienok, členstvo v slobodnej vysokej škole pre duchovnú vedu prirovnáva k vzájomnému zmluvnému vzťahu, ktorý môže byť aj zrušený a pri ktorom sa každá strana musí cítiť slobodná. Tým úplne obracia predošlé mystérijné praktiky. Podmienky členstva sú dané na verejnú známosť, každý, kto chce vstúpiť, môže sa uchádzať o prijatie. Jedná sa tu teda v podstate o sebaopovládanie s následným potvrdením skrze Rudolfa Steinera, ktoré na porovnanie len v málo prípadoch neprišlo.

Z toho všetkého je úplne absurdné si myslieť, že Vianočný zjazd so založením slobodnej vysokej školy pre duchovnú vedu ako duše antroposofickej spoločnosti by mal byť zásadne viazaný na osobu Rudolfa Steinera a že by jeho smrťou stratil svoj význam. Práve tak je absurdné veriť, že je možné jednoduchým pokračovaním viesť ďalej to, čo sa začalo, ako keby tu Rudolf Steiner ešte bol.

6. Ako sa môže Slobodná vysoká škola pre duchovnú vedu dnes legitimovať?

Tým sa dostávame ku vlastnej otázke oprávnenosti existencie spoločnosti a vysokej školy dnes. Môže dnes existovať slobodná vysoká škola pre duchovnú vedu ako duša spoločnosti, ktorá si kladie jej podporu za cieľ a z ktorej by mala prijímať impulzy do svojho života? Existuje po smrti Rudolfa Steinera plnohodnotné bádanie na duchovnom poli, cieľ a životná základňa slobodnej vysokej školy pre duchovnú vedu?

Aj tu najskôr platí, že emocionálne prekážky musíme odstrániť. Tu jedno úskalie spočíva v názore, že človek musí obsah Prvej triedy pravidelne pestovať, aby vytvoril substanciu vysokej školy. Toto chápanie stojí na presvedčení, že obsahy Prvej triedy a ich pestovanie - pokiaľ možno výlučne naúčvaním zapísaných triednych hodín - sú vlastne zmyslom podstaty vysokej školy. Pritom sa prehlíada, že vyučovací proces Prvej triedy s jeho devätnástimi skupinami mantramov bol v prvom rade daný pre individuálnu meditačnú prax, k vytvoreniu schopností, ktorými až antroposofia môže byť individuálne reprezentovaná. Tento vyučovací proces slúži k vytváraniu schopností, ktoré až môžu viesť k bádaniu na duchovnom poli. Redukcia myšlienok vysokej školy na pestovanie triednych hodín musí byť teda najskôr prekonaná. Pritom drahocenný majetok devätnástich skupín mantramov nemôžeme ani dosť vysoko doceniť. Je to nevyčerpatelný zdroj na ceste vývoja k vedomému prežívaniu práhu a oboch svetov, ktoré delí. Ale je to v prvom rade práve prostriedok k účelu, tak vystupňovať vlastné duchovné schopnosti, že antroposofia môže byť plnohodnotne zastupovaná z aktuálnych otázok súčasnosti.

kann. Die Freie Hochschule für Geisteswissenschaft wurde als Zeitforderung von Rudolf Steiner inauguriert mit dem Ziel, aus dem Miterleben des Zeitevents - daher der Name <Michaelschule> in Anlehnung an den gegenwärtig herrschenden Zeitgeist Michael - und den Nöten der Gegenwart die Inspirationsquellen dafür zu erschließen, um den wahrgenommenen Bedürfnissen auf den verschiedenen Gebieten fruchtbar zu begegnen. Das Zusammenwirken der Sektionen untereinander und mit den entsprechenden Lebensfeldern, aber auch der Diskurs mit den Repräsentanten des gegenwärtigen Kulturlebens gehören wesentlich zu ihrer Aufgabe. Wer als aktiver Zeitgenosse das heutige Geschehen in Kultur, Wirtschaft und Politik verfolgt, erkennt, wie notwendig gerade heute eine solche Instanz ist.

Wie kann sie sich legitimieren? Was sind die Bedingungen, die dazu erfüllt werden müssen?

Gewiss liegt kein Grund zur Euphorie vor, gewiss sind wir meilenweit von dem Ziel entfernt, eine solche Hochschule gültig in der Gegenwart zu vertreten, und gewiss müsste man blind sein, um nicht zu sehen, wie groß der Abgrund ist, der zwischen Anspruch und Wirklichkeit klafft. Wirklichkeitssinn und Bescheidenheit sind zuallererst gefordert. Und doch ist es ein Weltzeitenwendeanfang, den es zu gestalten gilt und der durch die Großtat Steiners inauguriert wurde. Sein Werk liegt in einer Form vor, dass es durch die Aktivität des Lesers und Meditanten erweckt und belebt werden kann und muss. Es ist durchwegs Anregung zur Eigentätigkeit, schon auf der Stufe des Studiums, und nicht Offenbarungslehre. Durch diese Form hat es Rudolf Steiner ermöglicht, diesen Anfang auch nach seinem Tod weiterzuführen, indem er als eingeweihter Geistesforscher die wortlose geistige Wesenoffenbarung in eine solche Sprachform übersetzt hat, dass sie dem Denken zugänglich ist, zur geistigen Aktivität anregt und so wegbereitend den Schlüssel bildet für eigenes Geisterwachen. Wie weit dieser Weg individuell führt, hängt von den spirituellen Fähigkeiten und der Intensität ab, mit der der Einzelne diese Form zu beleben vermag.

Wir können das gesamte Werk Steiners als eine versiegelte Form betrachten, die es durch Eigentätigkeit zu entsiegeln gilt. Bei dem Vorgang der Entsigelung gelangt der Geistesschüler stufenweise von der bloßen Form oder auch dem bloßen Inhalt immer mehr zum lebendigen Wesen. So gesehen, gibt es keine strenge Trennung, die besagt, wann Forschung auf geistigem Gebiet beginnt:

Mit dem ersten Schritt des geisteswissenschaftlichen Studiums, im obigen Sinn verstanden, beginnt die Umwandlung des Seelenlebens. Damit aber erweitert sich auch die Erkenntnismöglichkeit. Die eventuell auftretende Hellföhligkeit oder Hellsichtigkeit ist dabei niemals alleiniges Ziel, sondern bloße Begleiterscheinung eines gesamten Umwandlungsprozesses aus dem Ich heraus. Immer aber ist der Prozess von einer Steigerung der Urteilsfähigkeit und des Wirklichkeitsbezuges begleitet. Darin erscheint wiederum das Motiv der Verbindung von Esoterik und öffentlichkeitswirksamer Lebenspraxis. Diese Tugenden bilden geradezu das entscheidende Kriterium geistiger Gediegenheit in mündlichen und schriftlichen

Slobodná vysoká škola pre duchovnú vedu bola Rudolfom Steinerom inaugurovaná ako požiadavka doby s cieľom, zo spoluprežívania osudu doby - odtiaľ pomenovanie „Michaelská škola“ v opretí sa o v súčasnosti vládnuceho ducha času Michaela - a potrieb súčasnosti otvoriť pramene inšpirácie k tomu, aby sa v rôznych oblastiach vyšlo plodne v ústrety potrebám, ktoré ľudia vnímajú. Spolupôsobenie sekcií medzi sebou i so zodpovedajúcimi životnými oblasťami, ale aj rokovanie s reprezentantmi súčasného kultúrneho života, podstatným spôsobom patria k ich úlohe. Kto ako aktívny súčasník sleduje dnešné dianie v kultúre, hospodárstve a politike, poznáva, aká potrebná je práve dnes takáto inštitúcia.

Ako sa môže legitimovať? Aké sú podmienky, ktoré k tomu musia byť splnené?

Zaiste nemáme žiaden dôvod k eufórii, zaiste sme na míle vzdialení od cieľa plnohodnotne zastupovať v súčasnosti takúto vysokú školu a zaiste by človek musel byť slepý, aby nevidel, aká veľká je priepasť, ktorá sa rozprestiera medzi požiadavkami a skutočnosťou. Zmysel pre skutočnosť a skromnosť sú vyžadované ako to úplne prvé. A predsa je to začiatok obratu svetových vekov, ktorý sa tu koná a ktorý bol inaugurovaný veľkým činom Steinera. Jeho dielo spočíva v takej forme, že aktivitou čítajúceho a meditujúceho môže a musí byť prebudené a oživené. Je to bez výnimky podnet k vlastnej činnosti - už na stupni štúdia - a nie náuka zjavenia. Touto formou Rudolf Steiner umožnil, aby tento počiatok mohol byť vedený ďalej i po jeho smrti, tým, že on ako zasvätenec, duchovný bádateľ, bezslovné duchovné bytostné zjavenie preložil do takej rečovej formy, že je prístupné mysli, podnecuje k duchovným aktivitám a tak, pripravujúc cestu, tvorí kľúč pre vlastné duchovné prebudenie. Ako ďaleko bude táto cesta individuálne viesť, to závisí od spirituálnych schopností a intenzity, s ktorou sa jednotlivec uschnopní túto formu oživiť.

Celé Steinerove dielo môžeme brať ako zapečatenú formu, ktorú je možné odpečatiť vlastnou činnosťou. Pri procese odpečatovania duchovný žiak dospieva postupne od prostej formy či tiež od prostého obsahu stále viac k živúcej bytostnej podstate. Keď sa na to pozeráme takto, tak neexistuje žiadne ostré rozdelenie, ktoré by oznamovalo, kedy bádanie na duchovnom území začína.

S prvým krokom duchovnovedeckého štúdia chápaného vo vyššie spomenutom zmysle začína premena duševného života. Tým sa však aj rozširuje možnosť poznania. Prípadná jasnoscitosť či jasnovidnosť, ktorá môže vzniknúť, nie je pritom nikdy samojediným cieľom, ale prostým vedľajším javom celého procesu premeny, vychádzajúceho z ja. Tento proces je však vždy sprevádzaný vzostupom schopnosti úsudku a vzťahu ku skutočnosti. V tom sa opäť ukazuje motív spojenia ezoteriky a verejne účinnej životnej praxe. Tieto cnosti tvoria práve to rozhodujúce kritérium duchovnej rýdzosti v ústnych i písomných

Äußerungen. Ein bloßes Referieren oder Kombinieren von Steiners Äußerungen gehört keinesfalls an die Öffentlichkeit, es bildet erst - wenn überhaupt - den Anfang des geisteswissenschaftlichen Studiums. Um die angemessenen Proportionen zu wahren, wäre es vielleicht besser, statt den anspruchsvollen Ausdruck: <Forschung auf geistigem Felde> zu benutzen, einfach von Forschung aus <individualisierter Anthroposophie> oder auch von <geisteswissenschaftlicher Forschung> zu sprechen. Ein solcher Ausdruck könnte sämtliche Stufen der Forschung bis hin zur Forschung auf geistigem Felde umfassen. Eine Freie Hochschule für Geisteswissenschaft hätte dann als vornehmste Aufgabe, einerseits die so erworbenen Forschungsfragen zu identifizieren, Gelegenheit zum Austausch und der gegenseitigen Anregung und Förderung zu geben, andererseits aber auch Möglichkeiten zu schaffen, in geeigneten Veranstaltungen und Einrichtungen die Stufen der geisteswissenschaftlichen Erkenntnispraxis zu erüben und Gesprächsforen einzurichten, in denen Autoren ihre geplanten Publikationen einbringen und dadurch eventuelle Einseitigkeiten eliminieren könnten.

Was sind die möglichen fruchtbaren Formen des geisteswissenschaftlichen Studiums? Wie kann ich mir einen meditativen Weg aufbauen? Was ist das Spezifikum dieses Weges? und so weiter. Solche Fragen in Verbindung mit den unterschiedlichen Lebensgebieten führen zu den Aufgabenbereichen der Sektionen. Ein Klima der Forschung und Lehre und die Bildung der Kompetenz, Anthroposophie in der Öffentlichkeit zu vertreten, zeigt dem Einzelnen ganz natürlich die erforderlichen Bedingungen, in die Hochschule einzutreten. Anthroposophie zu repräsentieren, hat dann nichts mit einem System zu tun, durch das alle Lebensfragen zu beantworten sind, sondern es bedeutet, aus den individuellen Fähigkeiten, die durch Studium und Meditation entwickelt werden, die anthroposophische Sache in der Welt und das heißt im eigenen Lebensumkreis zu vertreten.

Eine solche Hochschule, denke ich, wird von den Mitgliedern der Gesellschaft gern unterstützt, weil sie das Leben der Gesellschaft und der Öffentlichkeit zu kräftigen vermag. Ja, die Gesellschaft selbst findet dann ihre vornehmste und wesentlichste Aufgabe darin, Foren und Freiräume zu ermöglichen, wo die Hochschule mit ihrem esoterischen Kern der Öffentlichkeit in angemessener Weise begegnen kann.

Heinz Zimmermann

vyjadreniach. Prosté referovanie či kombinovanie Steinerových vyjadrení nepatrí v žiadnom prípade na verejnosť, tvorí iba - ak vôbec - počiatok duchovnovedeckého štúdia. Aby sa zachovali primerané proporcie, bolo by azda lepšie namiesto používania neskromného výrazu: „bádanie na duchovnom poli“ hovoriť prasto o bádani z „individualizovanej antroposofie“ alebo i o „duchovnovedeckom bádani“. Taký výraz by mohol zahŕňať všetky kroky bádania až k bádaniu na duchovnom poli. Slobodná škola pre duchovnú vedu by potom mala ako najprednejšiu úlohu na jednej strane takto získané otázky bádania identifikovať, dať im príležitosť k vynoreniu sa a vzájomnému podnecovaniu a podpore, na druhej strane však aj vytvoriť možnosti, aby sa vhodnými podujatiami a zariadeniami stupne duchovnovedeckej poznávacej praxe precvičovali a zriadiť diskusné fóra, do ktorých by autori priniesli svoje plánované publikácie a mohli tým eliminovať prípadné jednostrannosti.

Aké sú možné plodné formy duchovnovedeckého štúdia? Ako si môžem vybudovať meditatívnu cestu? Aké sú špecifiká takejto cesty? atď. Takéto otázky v spojení s rôznymi životnými oblasťami vedú k oblastiam úloh jednotlivých sekcií. Klíma bádania a výučby a vytváranie kompetencie k zastupovaniu antroposofie na verejnosti, ukazuje jednotlivcovi celkom prirodzene patričné podmienky, za ktorých sa do vysokej školy vstupuje. Zastupovanie antroposofie potom nemá nič do činenia s nejakým systémom, ktorým sa dajú zodpovedať všetky životné otázky, ale znamená to zastupovať antroposofickú vec vo svete - a teda aj vo vlastnom životnom okruhu - z individuálnych schopností, ktoré sa rozvíjajú štúdiom a meditáciou.

Takúto vysokú školu, myslím, budú členovia spoločnosti radi podporovať, pretože dokáže posilňovať život spoločnosti a jej otvorenosť. Ba spoločnosť sama nájde potom svoju najprednejšiu a najpodstatnejšiu úlohu v tom, umožniť fóra a vytvoriť slobodné priestory, kde sa vysoká škola so svojim ezoterickým jadrom môže stretnúť v primeranej forme s verejnosťou.

Heinz Zimmermann